

Milieujaarverslag 2021 – Het Laar

Voorwoord

In navolging van 2020 was ook 2021 vanwege COVID-19 een ingrijpend jaar voor onze (wijk)bewoners, hun familieleden en vrienden en onze medewerkers en vrijwilligers. In goed overleg met onze advies- en toezichthoudende organen hebben we maatregelen getroffen met steeds het welzijn van onze (wijk)bewoners voor ogen. We zijn in onze dienstverlening in Het Laar, maar ook daarbuiten in de wijk, blijven inzetten op persoonlijke aandacht en zorg. Zij het soms in afgeslankte vorm.

Medewerkers en vrijwilligers van Het Laar hebben een groot hart getoond voor onze ouderen. Nooit eerder werd het zo duidelijk: Samen zijn we sterk! Daar ben ik enorm trots op. Ondanks de vele maatregelen die we moesten treffen zijn we erin geslaagd om voor de meeste bewoners 'een aangenaam thuis' te zijn.

In het eerste kwartaal van 2021 werd Het Laar geconfronteerd met een uitval van het stroomnetwerk in gebouw Laarzicht, een complex bestaande uit 165 appartementen. Deze uitval heeft veel impact gehad op de woon- en werkomstandigheden van onze bewoners, medewerkers en vrijwilligers. In samenwerking met diverse in- en externe partijen is, tijdens deze stroomuitval, gezorgd voor de borging van onze bedrijfsvoering. Met name het gedwongen gebruik van dieselgeneratoren heeft invloed gehad op de uitstoot van CO₂.

In december 2021 vond de tussentijdse audit plaats voor het zilveren keurmerk Milieuthermometer Zorg. Het positieve resultaat van deze audit heeft Het Laar in de loop van 2022 ontvangen. In voorliggend milieujaarverslag treft u de resultaten aan van de maatregelen die Het Laar in 2021 heeft getroffen ter bevordering van de duurzaamheid.

In 2022 ligt de focus op het behouden van het zilveren keurmerk. Dit doen we onder andere door het oprichten van een Greenteam. Dit team zorgt voor het inbedden van de aandacht voor duurzaamheid binnen de bedrijfsvoering. We betrekken op een actieve manier onze bewoners, medewerkers en vrijwilligers bij het verbeteren van de duurzaamheid, onder andere door hen op onderdelen verantwoordelijkheden te geven. Ook onze (toe)leveranciers stimuleren we om mee te denken in het optimaliseren van onze bedrijfsvoering op het gebied van duurzaamheid. We kijken er naar uit om hieraan in 2022 in gezamenlijkheid invulling te geven.

Drs. Lonneke de Haan

Bestuurder

Inleiding

Het Laar neemt deel aan de Green Deal Regio Hart van Brabant¹. De Green Deal is een afspraak tussen dertien zorginstellingen, negen gemeenten, de Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant, de BOM en de stichtingen Stimular en MOED. Deze partijen willen voldoen aan de afspraken uit het Nationaal energieakkoord van 2013 over duurzame groei en een toekomstbestendig energie- en klimaatbeleid. Het doel is om in 2022 ook de eindaudit voor het zilveren keurmerk Milieuthermometer Zorg met een positief resultaat te doorstaan.

Om een duurzame bedrijfsvoering te bevorderen en het zilveren keurmerk Milieuthermometer Zorg te kunnen behouden zijn in 2021 verschillende acties uitgevoerd. Zo is er een milieu- en duurzaamheidsbeleid uitgewerkt voor de periode 2021-2023. Hierin zijn de uitgangspunten voor een duurzaam vastgoed(beleid) opgenomen. Zo is tijdens het inkoopproces rekening gehouden met duurzaamheidsaspecten zoals onder andere de vervanging van ketels door energiezuinige ketels en warmtepompen, het vervangen van verlichting door ledverlichting en de uitvraag van dienstkleding. Tevens is in 2021 een elektrische personenbus in gebruik genomen.

De tussentijdse audit voor het zilveren keurmerk heeft in december 2021 plaatsgevonden, waarvan de positieve uitslag in juni 2022 is ontvangen.

In dit jaarverslag treft u opeenvolgend de volgende onderwerpen:

1. CO2 footprint
2. Externe inspecties en audit
3. Resultaten doelstellingen milieubeleidsplan
4. Milieucommunicatie
5. Energiebesparing
6. Afvalbeperking en afvalscheiding
7. Vervoersmanagementplan
8. Vooruitblik naar 2022

---

¹ Green Deal – Hart van Brabant is op 17 november 2017 getekend. Contactpersoon is Joris van Boxtel.

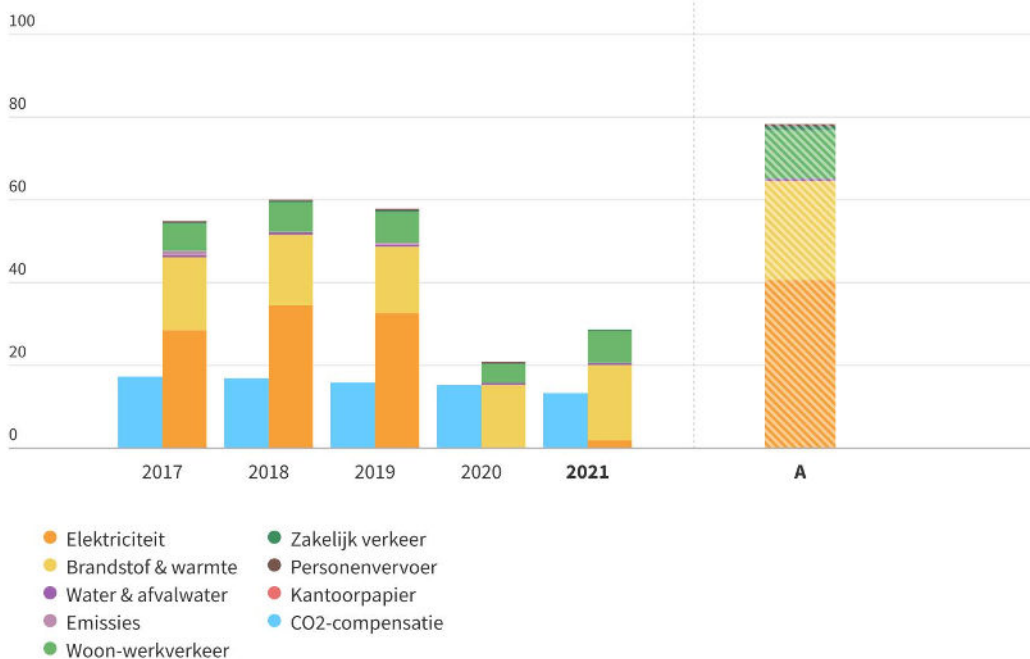
1. CO₂ – footprint

Het Laar heeft een CO₂-footprint opgesteld voor haar locatie aan de Generaal Winkelmanstraat 175 te Tilburg. Het streven is de uitstoot van CO₂ elk jaar met 3,5% te verlagen. Onderstaand figuur toont de CO₂ footprint van Het Laar.

CO₂-grafiek per Vloeroppervlak gebouw

Branche gemiddelde - A Gemiddelde zorg/verpleeg-huis

Het Laar
kg CO₂ / m²

Bron: Milieubarometer Het Laar

Uit deze tabel kan geconcludeerd worden dat de footprint 2021 t.o.v 2019 sterk is afgenomen en Het Laar hiermee ruimschoots voldoet aan de 3,5% target op jaarbasis gerekend over een periode van meerdere jaren. De verwachting is echter dat de komende jaren alle waarden meer zullen gaan normaliseren. Dan kunnen we ook vaststellen of we de target van 3,5% per jaar vermindering CO₂ uitstoot zullen halen.

De toename van elektriciteit komt door het inzetten van diesel- noodstroomaggregaten voor enkele weken tijdens de stroomonderbreking in het eertse kwartaal 2021. Hierdoor valt de CO₂ compensatie dan ook lager uit.

Met betrekking tot personenvervoer constateren we dat met de inzet van een elektrische personenbus we geen uitstoot meer hebben.

Kantoorpapier is met ruim 70 % afgenomen. Medewerkers werken meer digitaal en zonder papier.

Onderstaande figuur toont de procentuele verdeling van de CO₂-emissie over de verschillende thema's per m2.

Thema		CO ₂ -parameter			CO ₂ -equivalent	
CO₂ Scope 1						
Elektriciteit uit dieselgenerator (30% rend.)	Elektriciteit	21.533	liter diesel	3,26	kg CO ₂ / liter diesel	70,2 ton CO ₂
Aardgas voor verwarming	Brandstof & warmte	314.716	m ³	1,88	kg CO ₂ / m ³	593 ton CO ₂
Personenwagen (in liters) benzine	Zakelijk verkeer	1.845	liter	2,78	kg CO ₂ / liter	5,14 ton CO ₂
<i>Subtotaal</i>						668 ton CO ₂
CO₂ Scope 2 en Business travel						
Zelf opgewekte zonnestroom (PV)	Elektriciteit	89.210	kWh	0	kg CO ₂ / kWh	0 ton CO ₂
Ingekochte elektriciteit	Elektriciteit	1.515.695	kWh	0,556	kg CO ₂ / kWh	843 ton CO ₂
Waarvan groene stroom uit biomassa	Elektriciteit	0	kWh	-0,481	kg CO ₂ / kWh	0 ton CO ₂
Waarvan groene stroom uit windkracht	Elektriciteit	1.515.695	kWh	-0,556	kg CO ₂ / kWh	-843 ton CO ₂
Gedeclareerde km privé auto's	Zakelijk verkeer	33.000	km	0,195	kg CO ₂ / km	6,44 ton CO ₂
<i>Subtotaal</i>						6,44 ton CO ₂
CO₂ Scope 3 verborgen					CO₂-uitstoot	675 ton CO₂

In 2021 is in totaal 675 ton CO₂ uitgestoten voor energie (t.o.v. 526 ton CO₂ in 2020). Om energieneutraal te opereren zijn er 2248 draaiuren van een windturbine ofwel 15.028 m² zonnecellen nodig. Onze CO₂ footprint is fors lager omdat we vanaf 1 januari 2020 100% elektriciteit uit windenergie inkopen.

2. Externe inspecties en audit

Externe inspectie

Het jaarlijkse voortgangsgesprek met de Omgevingsdienst Midden- en West Brabant heeft op 27 oktober 2021 plaatsgevonden. Dit gesprek zal opnieuw worden ingepland in 2022 op initiatief van de Omgevingsdienst.

Audit milieuthermometer zorg

Op 27 december 2021 heeft een tussentijdse certificering voor het zilveren keurmerk van de Milieuthermometer Zorg plaatsgevonden. Deze audit werd geleid door Stefan Valk van Certi².

stefan@certinederland.nl²

3. Resultaten doelstellingen milieubeleidsplan

Voor Het Laar is in juli 2021 een milieubeleidsplan 2021- 2023 door de Raad van Bestuur in het Managementteam vastgesteld. Hierin zijn de volgende algemene milieudoelstellingen weergegeven:

Het Laar heeft voor zichzelf de volgende milieudoelstellingen geformuleerd:

- a) We zijn deelnemer van de Green Deal Zorg Hart van Brabant 2.0
- b) We nemen deel aan de landelijke Green Deal Zorg 2.0
- c) We houden ons aan de vigerende wetgeving op het gebied van duurzaamheid
- d) We behouden het Zilveren Keurmerk van de Milieuthermometer Zorg en bereiden ons voor op het Gouden Keurmerk
- e) We verlagen de CO₂-uitstoot volgens de uitgangspunten van de Green Deal Zorg 2.0; in 2030 is de CO₂-uitstoot 49% minder dan in 1990.

In het milieujaarverslag van 2020 waren voor het jaar 2021 de volgende doelstellingen geformuleerd:

1. Het Laar streeft ernaar om eind 2022 het zilveren keurmerk van de Milieuthermometer Zorg te behouden. Daarvoor wordt in 2021 een tussenaudit uitgevoerd waarbij de continuïteit en de voortgang met betrekking tot de onderwerpen in de barometer wordt beoordeeld.
Resultaat: de tussenaudit is met goed gevolg afgesloten.
2. Het milieu- en duurzaamheidsbeleid wordt herzien.
Resultaat: Het milieu- en duurzaamheidsbeleid is herzien en opgenomen op het Laar Portaal.
3. Er wordt een duurzaam vastgoedbeleid opgesteld.
Resultaat: Het duurzaam vastgoedbeleid is opgesteld en maakt onderdeel uit van het milieu- en duurzaamheidsbeleid; zie hoofdstuk 5 Duurzaam vastgoedbeleid.
4. Een Greenteam wordt geformeerd: een werkgroep bestaande uit medewerkers, vrijwilligers en bewoners die zich, onder leiding van de milieucoördinator, bezighoudt met het (mede) vormgeven en uitdragen van duurzaamheid en het milieubeleid in Het Laar.
Resultaat: nog niet opgestart in verband met het prioriteren van werkzaamheden door de coördinator HB&O. Corona, stroomuitval en enkele andere grote projecten liggen hieraan ten grondslag. Dit doel wordt opnieuw opgenomen op de doelstellingen voor 2022.
5. Jaarlijks de CO₂-uitstoot met 3,5% te verlagen.
Resultaat: behaald.

4. Milieucommunicatie

- Het Laar heeft het behalen van het zilveren keurmerk gecommuniceerd op de Internetsite van Het Laar onder het kopje kwaliteit en keurmerken. Het keurmerk is daar tevens in opgenomen.
- Het kwaliteitsverslag 2021 van Het Laar is gedeeld met de Bewonersraad en is via de site van Het Laar op te vragen bij het secretariaat. Hierin is het behalen van het zilveren keurmerk in 2021 opgenomen.
- Het milieu- en duurzaamheidsbeleid is opgenomen op het Laar Portaal. Dit is toegankelijk voor alle medewerkers van Het Laar en voor de secretaris van de bewonersraad. Op termijn zal dit ook toegankelijk zijn voor vrijwilligers.

- De tertiaalrapportages die worden gedeeld met de leidinggevenden, de bewonersraad en de Raad van Toezicht.
- In de Laartalk, uitgave voor medewerkers en vrijwilligers, en in De Babbelaar, uitgave voor bewoners, stakeholders en potentiële bewoners, zijn diverse artikelen opgenomen over bijvoorbeeld de aanschaf van de elektrische personenbus en het plaatsen van de vervangende ketels en warmtepompen op de dertiende etage.
- In het jaaroverzicht van de Stichting Mooi Zo Goed Zo wordt Het Laar vermeld als sponsor van tweedehands aanbod.

5. Energiebesparing

De afgelopen jaren heeft Het Laar geïnvesteerd in vele maatregelen en zijn er dus al veel besparende werkzaamheden uitgevoerd. De verwachting is dat met het in gebruik nemen van de goed ingestelde nieuwe ketels en boilers en warmtepompen in 2022 weer een besparing in energie kan worden gerealiseerd.

Door het gehele gebouw zijn inmiddels bijna alle lampen vervangen door LED lampen. Op enkele afdelingen veroorzaken deze led-lampen nog bovenmatig veel warmte die, afhankelijk van het weertype, invloed hebben op het koelen of juist verwarmen van de binnenruimte. Onderzocht moet worden of dit nog een besparing kan opleveren.

In 2021 is de personenbus in gebruik genomen. Qua brandstofverbruik heeft dit direct invloed op de CO2 uitstoot. Qua energieverbruik laat dit een toename zien in verbruikte kwh's.

Bij het vervangen van kapotte motoren van luchtbehandelingskasten worden nieuwe type zuiniger motoren (IE3 of IE4) ingezet.

6. Afvalbeperking en afvalscheiding

In 2020 zijn we gestart met een nieuwe afvalleverancier Renewi. Dit bedrijf heeft bij de start van de dienstverlening een afvalscan uitgevoerd. In verband met de Corona beperkingen is het er (nog) niet van gekomen om de verbeteringen uit de afvalscan te implementeren in 2021. Dit zal in 2022 verder worden uitgewerkt in samenwerking met het greenteam.

Verdere acties die zijn uitgevoerd in 2021:

- Meten van % en kg Swill zoals aangegeven in de milieumonitor met een daarbij behorende analyse
- Huisvestiging, Beheer en Onderhoud ziet toe op het aangeboden afval voor de grofvuil container. Waar mogelijk wordt dit alsnog achteraf gescheiden afgevoerd en/of wordt afval aangeboden aan de kringloop, of bedrijven die handelen in tweedehands meubilair. In correspondentie aan familie, na overlijden van een bewoner, is opgenomen dat men de diensten kan aanvragen via twee bedrijven voor het afvoeren van de overgebleven inventaris.

Onderstaande tabel geeft de verdeling van afval naar soort aan

		2017	2018	2019	2020	2021	Gemiddeld e zorg/verpleeg- huis
<u>Afvalscheiding</u>	%	46,7	46,5	35,2	33,4	31,9	35,0
<u>Afval per Productieomvang</u>	kg/bedden	622	682	530	531	595	807
<u>Totaal bedrijfsafval per Productieomvang</u>	kg/bedden	622	682	530	531	595	806
<u>Percentage gevaarlijk afval</u>	%	0,0881	0,0675	0,101	0,0801	0,0616	0,136
<u>Gevaarlijk afval per Productieomvang</u>	kg/bedden	0,548	0,460	0,534	0,425	0,367	1,10
<u>Papierafval per medewerker</u>	kg/fte	270	270	47,9	121	78,1	
<u>Papierafval per Productieomvang</u>	kg/bedden	141	141	25,7	65,1	54,1	68,8
<u>GFT en Swill per Productieomvang</u>	kg/bedden	61,6	58,1	75,7	63,0	64,0	36,9
<u>Specifiek ziekenhuisafval per Productieomvang</u>	kg/bedden						0,505

Het afvalscheidings- percentage in totaal is afgenomen van 33,4% naar 31,9%. Dat is ruim onder de gemiddelde norm van 35% voor zorg- en verpleeghuizen.

De GFT en Swill per productieomvang is met 1 kg per persoon toegenomen naar 64 kg per productieomvang. Dit zal in 2022 onderzocht worden.

In 2021 zijn veel archieven opgeschoond. De verwachting is dat in 2022 het resultaat nog zal verbeteren.

7. Vervoersmanagementplan

Maatregelen reeds ingebed in de organisatie:

- OV bereikbaarheid op de website
- Thuiswerkbeleid
- Gebruik elektrische personenbus
- Aanleg en gebruik extra laadpalen voor elektrische auto's
- Gebruik elektrische oplaadpunten voor fietsen
- Beschikbaarheid fietsplan vanuit de cao VVT

8. Vooruitblik naar 2022

Voor 2022 heeft Het Laar zich voorgenomen de volgende doelstellingen te behalen:

- Het Laar streeft ernaar om eind 2022 de tussenaudit voor het zilveren keurmerk van de Milieuthermometer Zorg te halen.

- Een Greenteam wordt geformeerd: een werkgroep bestaande uit medewerkers, vrijwilligers en bewoners die zich, onder leiding van de milieucoördinator, bezighoudt met het (mede) vormgeven en uitdragen van duurzaamheid en het milieubeleid in Het Laar.
- Het verder uitwerken van een vervoersplan als aanvulling op punt 4.4. uit het milieu- en duurzaamheidsbeleid
- De voorstellen uit de afvalscan van Renewi te implementeren met behulp van het greenteam.
- Te onderzoeken of en op welke wijze de toename van GFT en Swill kan worden verminderd.
- Jaarlijks de CO₂-uitstoot met 3,5% te verlagen.